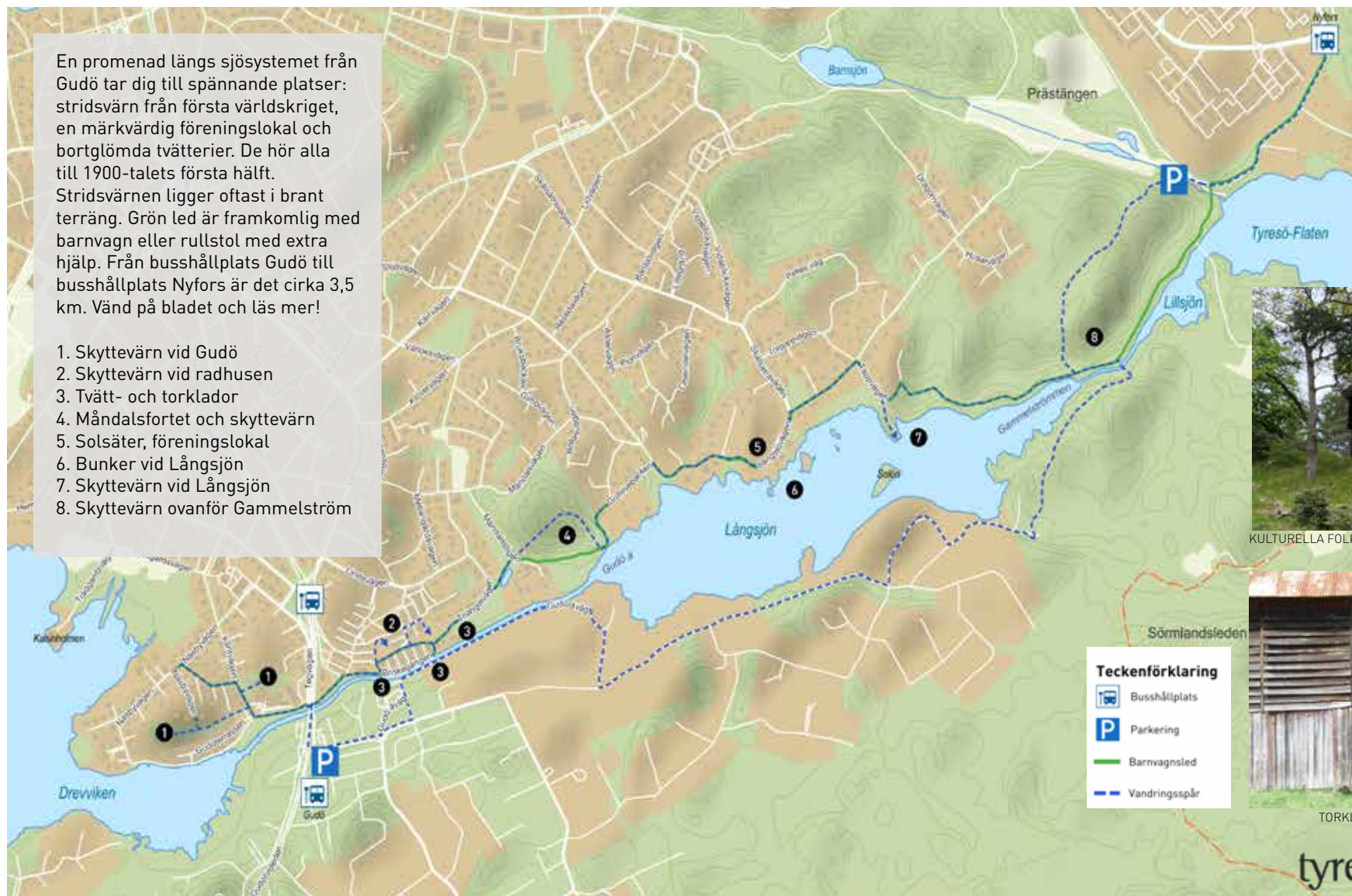

Historien på spåret

LÅNGSJÖN: FÖRSVAR, FOLKDANS OCH TVÄTT

En promenad längs sjösystemet från Gudö tar dig till spännande platser: stridsvärn från första världskriget, en märkvärdig föreningslokal och bortglömda tvätterier. De hör alla till 1900-talets första hälft. Stridsvärnen ligger oftast i brant terräng. Grön led är framkomlig med barnvagn eller rullstol med extra hjälp. Från busshållplats Gudö till busshållplats Nyfors är det cirka 3,5 km. Vänd på bladet och läs mer!

1. Skyttevärn vid Gudö
2. Skyttevärn vid radhusen
3. Tvätt- och torkklador
4. Måndalsfortet och skyttevärn
5. Solsäter, föreningslokal
6. Bunker vid Långsjön
7. Skyttevärn vid Långsjön
8. Skyttevärn ovanför Gammelström

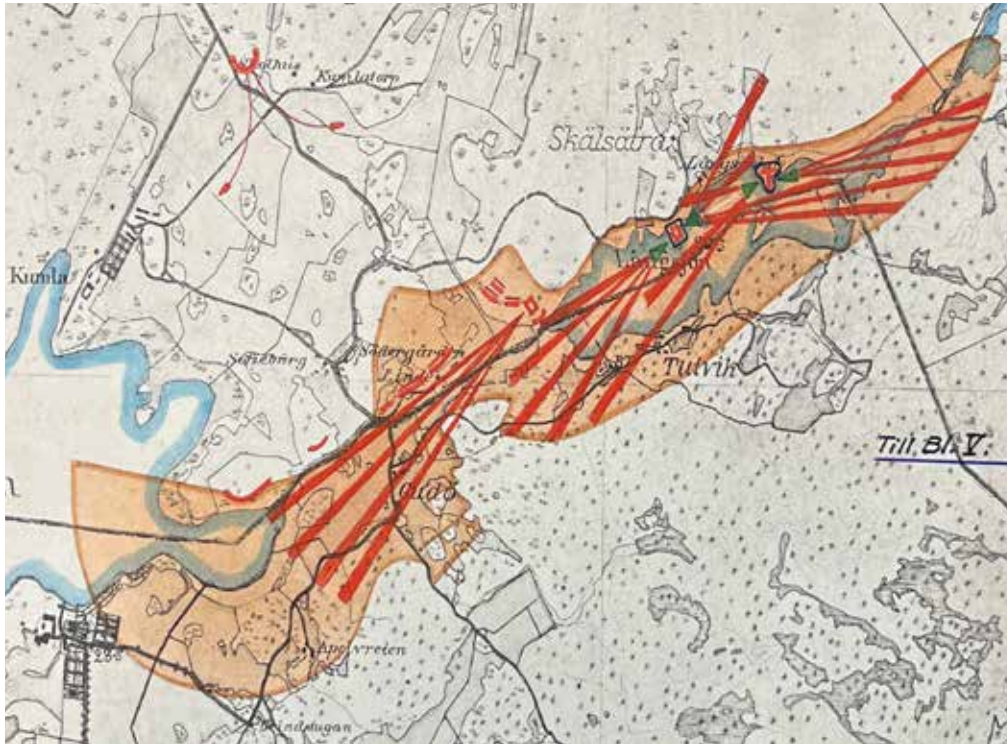
BUNKER PÅ MÅNDALSBERGET

KULTURELLA FOLKDANSGILLET'S FÖRENINGSHUS: SOLSÄTER

TOR KLADA VID GUDÖ Å MED STÄLLBARA BRÄDOR

RITNING FRÅN 1916 ÖVER KUMLAPASSET OCH HUR FIENDEN SKULLE STOPPAS. HÄR SYNS KULSPRUTORNAS RÄCKVIDD I MÖRK ORANGE, FLANKERADE AV GEVÄRSELD I LJUSARE FÄRG. HÖGRE UPP I KARTAN SYNS PLACERINGEN AV EN HAUBITS, EN SLAGS KANON, IDAG ÄR DET PLATSEN FÖR RONDELLEN VID ALLÉPLAN. ARMEFÖRVALTNINGENS FORTIFIKATIONSDEPARTEMENT, KRIGSARKIVET

Stockholms fasta försvar

Vid förra sekelskiftet fanns en stor oro för en anfallare från öster. Privata pengar samlades in och Föreningen för Stockholms fasta försvar bildades. Strategiska platser utsågs i en linje norr och söder om staden där fienden skulle stoppas med gevär och kulspjut. Bombflyg fanns ännu inte. Från 1902 fram till första världskriget byggdes ungefär 100 stridsvärn av betong. De kallades Korvlinjen på grund av sitt utseende. Här i Tyresö finns många av stridsvärnen som ingick i den Södra fronten. Alla planer och ritningar var förstas hemliga.

1. Ovanför Gudöterrassen byggdes ett öppet skyttevärn. En brant stig från Klintvägen leder upp på berget. Öster om Klintvägen, innanför lekplatsen, hittar du ett stridsvärn till, med ett fundament för tyngre artilleri.

2. Mitt bland radhusen ligger två, ganska otillgängliga skyttevärn. Från Önskegången går stigen (till höger om de gula radhusen) uppför berget. Gör en U-sväng så ser du stridsvärnet. Följ sedan Lyckogången österut ca hundra meter, ta tredje tvärgatan till höger. I slutet av den kommer du rakt på ett skogsområde och nästa värn.

4. På Måndalsberget började huvudfortet i "Kumlapasset" byggas 1903. Här skulle 120 soldater med hjälp av fyra kulspjut och gevär bemanna ett stort system av bunkrar och täckta värn. De hade långa siktlinjer över hela området med landsvägen från söder och bron över Gudö å. Vid sjön finns ett öppet skyttevärn, medan de på berget var täckta konstruktioner med egna ingångar.

TVÄTTEN SKÖLJDES I STORA KAR. FOTO: NORDISKA MUSEET 1962.

Tvätterier

För 100 år sedan var det vanligt att torpare drygade ut inkomsterna med att tvätta åt rika familjer och hotell. Här på Södertörn fanns gott om rent vatten, sol och frisk luft! Arbetet sköttes oftast av kvinnor, till stor del för hand. I bottenvåningen tvättade de i stora kar och på övervåningen hängdes tvätten på en torkvind, med brädor som kunde vinklas för luftflödet. På 1960-talet lade många tvätterier ner. 3. Triangelvägen 6 är den enda byggnaden kvar från tvätteriepoken på Tyresösidan. På Haningesidan finns fler tvätt- och torklador.

FOTO FRÅN 1920-30, FOTOGRAF A&E FRANKL, MODERNA MUSEET

Solsäter

Solsäter byggdes 1922 som sommarhem av och åt medlemmarna i Kulturella folkdansgillet. Den stora gillestugan med målad dekor var plats för dans och umgänge, verksamhet som föreningen fortfarande driver. Varje år arrangeras två dagars traditionellt midsommarfirande på platsen nedanför. Timmerbyggnaden i nationalromantisk allmogestil hade från början torvtak. Solsäter blev år 2012 statligt byggnadsminne och är ett av landets bäst bevarade föreningshus av denna typ. Nummer 5 på kartan.

LUCKA FÖR STRÅLKASTARE, LÅNGSJÖFÖRTET. NR 7 PÅ KARTAN

6, 7. På två uddar vid Långsjön ligger en bunker och ett täckt skyttevärn som gör skäl för namnet Korvlinjen. En löpgrav av sprängsten leder ut på udden. Det fanns olika typer av skottgluggar, "embrassyrer" för gevär och kulspjut. Från uddarna kunde sjön lysas upp av strålkastare. De är markerade med gröna trianglar på kartan från 1916.

GAMMELSTRÖMSFÖRTET

8. År 1909 styckades marken av vid Skälsättra-berget ovanför Gammelströmmen och ett skyttevärn med 137 skottgluggar byggdes. Alla försvarsanläggningarna i Norra och Södra fronten - eller Korvlinjen - skänktes till staten.

Läs mer på tyreso.se/kulturhistoria